

θυνόμενος και ἀπομικρυνόμενος πρώτον διὰ νοτίως τινός στρα-
φῆς ἀπὸ τοῦ διδύμου αὐτοῦ ἀδελφοῦ Πηνειοῦ, βρῖνων δ' εἶτα
πρὸς Δ. μέχρι τοῦ χωρίου Βέγγρου κἀκεῖθεν ΒΔ. φθάνει εἰς τὴν
συμβολήν, σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα ποτάμι τοῦ Λαγκανῆ ἀπὸ πα-
ρακειμένου χωρίου Λαγκανῆ γνωστός, λίαν δ' ἐπιφοβός ἐν ὥρᾳ
χειμῶνος και ὁμητικός, ὅπως δὲ τέλος διάφορος ἀπὸ τοῦ μα-
κρὰν κειμένου ἀρκαδικοῦ Λάδωνος (Ψουφιᾶ) παραποτάμου τοῦ
'Αλφειοῦ· ἐν τῷ ἄνω δ' αὐτῶν ῥῶ ἀμφοτέρωσι οἱ βραχίονες διασφι-
κοῦσι μετ' ἀλλήλων ἐν εὐρῷ ὁροπέδιον, ὕπερ παρὰ μὲν τῷ Πη-
νειῷ ἀπότομον ὄχθην μορφώνει, ἀλλὰ παρὰ τῷ Λάδωνι εἰς πολ-
λὰς τελματώδεις και δασώδεις κοιλάδας διανοίγεται. Ὁ ἠνω-
μένος δ' εἶτα ποταμός, ὅστις ἀπὸ τῶν ἀρκαδικῶν ὁρέων δρῶσε-
ρὸν και ὑγιεινὸν ὕδωρ κκτάγει, κκατφέρεται μετὰ τὴν συμβολήν
ὁμητικῶς μετὰξὺ χθαμαλῶν βουνῶν κκατὰ μήκος μιᾶς εὐρείας
και εὐφόρου κοιλάδος, μέχρις οὐ τέλος ἀφ' ὅλων τῶν φραγμαῶν
ἐλευθερωθεὶς εἰς τὸ ἐπίπεδον αὐτοῦ στόμιον εἰσέρχεται ἐν τῇ πε-
διάδι τῆς Γαστούνης, ἀφ' ἧς οἱ σημερινοὶ τὸν ὄλον ποταμὸν ἐπε-
κράτησε νὰ ὀνομάζωσι. Καὶ σήμερον μὲν μετὰ τὴν συμβολήν ἀ-
κολουθεῖ νοτιοδυτικὴν φορὰν μέχρι τῆς κόμης Βαρθολομίου,
μετὰ ταῦτα ὅμως στρέφεται ΝΑ. και μετὰ μαιανδρίους ἐλιγμούς
ἐκβάλλει εἰς τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τοῦ Χελωνάτα πολὺ πρὸς Ν.
τῆς Γαστούνης και ΝΑ. τοῦ ἀκρωτηρίου Χελωνάτα· εἶνε ὁμως
ἤδη τρανῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι οὐχὶ τὸν αὐ-
τὸν ῥοῦν εἶχεν, ἀλλ' ἀφοῦ ἠκολούθει μετὰ τὴν συμβολήν τὸν
σημερινὸν νοτιοδυτικὸν ῥοῦν μέχρι τοῦ νῦν χωρίου Καβά-
σιλα, ἐστρέφετο εἶτα πρὸς τὰ ΒΔ. και ἐχύνετο εἰς τὸν μυχὸν
τοῦ Κυλληνίου κόλπου, ΝΔ. τῶν Λεχαινῶν και πρὸς Α. τῆς ση-
μερινῆς Γλαρέτζης και ἐν τῷ μέσῳ περίπου μετὰξὺ τῶν δύο τού-
των κωμῶν, κκατὰ τὴν ὀριστικὴν μαρτυρίαν πολλῶν ἀρχαίων
γεωγράφων, ὡς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα λόγος γενήσεται, κκατὰ πρῶ-
τον δ' ἐν τῷ μεσαίῳ, ὡς φαίνεται, ἢ και τοῖς νεωτέροις χρό-
νοις τὸν ἑαυτοῦ ῥοῦν, ὡς τοῦτο ἐν ἐδάφει ἀενάως προσχωνου-
μένῳ ὑπὸ τε τῆς ἀπὸ τῶν ὁρέων ἀφθόνως κκαταφερομένης ἰλύος.

και ἀπὸ τῆς θαλάσσης δύνεται νὰ συμβῇ εὐκλιώτατα. εἰς τὴν
σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν μετέβαλεν.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν δύο βρῖνθέντων ποταμῶν μετὰ τῶν παραπι-
τάμων αὐτῶν κέκτηται ἡ χώρα ἀκόμη και ἕνα ἀνετὰ σημεν-
τικὸν ἀριθμὸν χειμάρρων, οἵτινες οὐχὶ πάντοτε κκατὰ τὴν διάρ-
κειαν τοῦ ἔτους ὕδωρ περιέχουσιν, ὅπερ μετὰ βραχῶν ὡς τὰ
πλεῖστα ῥοῦν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβάλλουσιν· ἐκ τούτων δὲ γνω-
στοὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων εἶνε κκατὰ σειράν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὁ Ἀξ-
ρισσός, ὁ Ἐλίπων, ὁ Ἰαρθάνος, ὁ τῆς Χαλκίδος, οἱ Κρουνοί, ὁ
Ἀκιδῶν και Νέδα. Καὶ ὁ μὲν Ἀκίρσιος, ὁ ὑπὸ τινῶν και Βουπρα-
σιος, νῦν δὲ Μάνα κκαλούμενος, ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικωτάτου μέ-
ρους τοῦ ὄρους τῆς Σκόλλιος πηγάζων και μετὰ νεθροῦ και τελ-
ματώδους ὕδατος διὰ τοῦ πυκνοῦ δρυμῶνος τοῦ Ἀλητσελεπῆ
διολισθάνων, διὰ βορειοδυτικῆς καθ' ὄλον αὐτοῦ τὸν ῥοῦν φορᾶς
ἀμέσως πρὸς Ν. τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀράξου ἐκβάλλει· ὁ δὲ Ἐλί-
πων ἢ Ἐλισα ἢ και Ἐλισοῦς κκατὰ Θεόκριτον, ἐξ οὐ πρό τινος
τραγελαφικῶς ὀνομάσθη τὸ κκαταργηθὲν εἰρηνοδικεῖον Λίσσης (!),
εἶνε ὁ τανῦν Γκουρλέσα (Πουρλέσα) κκαλούμενος χειμάρρος, ὁ-
στις ἀπὸ τῶν περὶ τὸ χωρίον Μπεσερέ λοφίσκων κκαταρχόμενος
ἀπ' Α. πρὸς Δ. εἰς τὴν θάλασσαν κκαταρρέει, κκατερχόμενος ἀπὸ
Β. τὸ χωρίον Γεράκι και ἡμίσειαν περίπου ὄρον μακρὰν ἀπὸ Β.
τὴν κόμην Καλίτσαν, ἀπὸ Ν. δὲ τὸ χωρίον Ῥουβιάταν· ἐσφαλ-
μένη δ' εἶνε ἡ ἰδέα τῶν θετόντων τὴν Ἐλισαν εἶτε ἐν τῇ νῦν
Σοχιᾶ, εἶτε ἐν τῷ νῦν κάτω Πηνειῷ, πάλαι χειμάρρῳ μόνον ὄντι.
ὡς ἐρρήθη, εἶτε ἐν τινι μετὰξὺ Σαβαλίων και Γαστούνης ποτα-
μίῳ· Ἰαρθάνος δ' ἢ Ἰαρθάνης ἐκαλεῖτο πιθανώτατα ὁ ἀπὸ τῶν
ὑδάτων τῶν χωρίων Μαλαπασίου, Ῥώμεσι, Τζόγια, Βουνάργου
και τῶν περὶ τὴν σχηματιζόμενος χειμάρρος ὅστις ἀπ' Α. πρὸς Δ.
διευθυνόμενος παρὰ τὴν μονὴν τῆς Σκαφιδιάς εἰς τὴν θάλασσαν
ἐκβάλλει, τανῦν ὑπὸ τὸ ὄνομα λαγκάδι τῆς Κυρῆς γνωρίζόμενος
και διὰ τῆς γεφύρας τῆς Κυρῆς διαβαινόμενος ἐν τῇ ἀπὸ Πύρ-
γου εἰς Πάτρας και εἰς μιᾶς ὄρας ἀπόστασιν πρὸς Δ. τοῦ Πύρ-
γου ἀμαξίτη ὁδῷ, ὡς ἐν οἰκείῳ πλείονα· παραλειπομένων δὲ και